

Emmanuel Macron: primenirea clasei politice franceze vs produs PR

(Emanuel Macron: the renewal of the French political class vs a PR product)

Aurelia PERU-BALAN

Abstract: *In this article the author analyzes the context, originality and central theme of the presidential campaign in France in 2017- first and the second round. Also, there are elucidated the policy programs of the favorite candidates, promoted in second round - Marine Le Pen, National Front, and Emmanuel Macron, En Marche! Marine Le Pen is opposed to the European Union (EU) and the euro, single currency, while Emmanuel Macron is the most pro-European candidate.*

Keywords: *French Republic, presidential election, Marine Le Pen, National Front, Emmanuel Macron, En Marche.*

Introducere

Alegerile, inclusiv cele prezidențiale, sunt cel mai relevant model de democrație participativă. Istoria

democrației franceze se etapizează prin intermediul celor cinci Republici. Acestea reprezintă istoria evoluției ideii de organizare politică de tip democratic.¹

Tab. 1. *Evoluția istorică și politică a celor cinci Republici franceze*

Republica	Perioada	Caracteristici
Prima Republică Franceză	1792-1799	Este rezultatul revoluției franceze; vine după monarhia absolută a lui Ludovic al XVI-lea. Noua Constituție (1793) a avut ca preambul Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului.
Republica a II-a	1848- 1852	Este rezultatul revoluției de la 1848.
Republica a III-a	1875- 1940	Legată de războiul franco-

Republica	Perioada	Caracteristici
		german ; este considerată de tip parlamentar. Unii politologi consideră perioada 1940-1944 ca parte a istoriei Republicii III, deoarece generalul Petain nu a adoptat o Constituție nouă, nu a abrogat-o pe cea veche. ²
Republica a IV-a	1946-1958	Este perioada în care statul francez a fost guvernat de o nouă Constituție.
Republica a V-a	1958-prezent	De Gaulle propune adoptarea noii Constituții, care legitimizează până în prezent republica semi-prezidențială.

Constituția franceză din 1958 a păstrat regimul parlamentar, dar a consolidat mult puterile prezidențiale. Actualmente, instituția prezidențială ocupă un loc important în sistemul instituțiilor politice ale Franței.

Reforma din 1962 a dat un surplus de autoritate instituției prezidențiale, stabilind că președintele republicii este ales pe o perioadă de 7 ani prin sufragiu universal direct. Începând cu 2007, președintele este ales prin sufragiu universal pentru o perioadă de 5 ani. Președintele nu are dreptul decât la două mandate. Poate dizolva Adunarea Națională și convoacă noi alegeri. Singurul care a folosit această prerogativă a fost Jacques Chirac, în 1997.³

Președintele nou-ales este cel de-al optulea șef de stat în cea de-a

Cincea Republică Franceză. Dintre cei deja 8 președinți, în Republica a Cincea, doi președinți nu au fost realesi Georges Pompidou Nicolas Sarkozy, iar unul, François Hollande⁴ având un nivel scăzut de încredere a refuzat să participe în competiția prezidențială. François Hollande pleacă de la Palatul Elysee fiind considerat a fi ca cel mai nepopular președinte din istoria recentă a Franței. A avut, la un moment dat, chiar și 4% susținere în sondaje! Din acest motiv, în decembrie 2016, a luat o decizie fără precedent în Franța ultimelor șase decenii: nu mai candidează pentru al doilea mandat.

Tab.2. *A Cincea Republică*

Președinte	Perioada mandatului	Total ani
Charles de Gaulle	1959-1969	10
Georges Pompidou	1969-1974	5; nu a fost reales
Valéry Giscard	1974-1981	7

Președinte	Perioada mandatului	Total ani
d'Estaing		
François Mitterrand,	<u>1981-1995</u>	14
Jacques Chirac,	1995-2007	12
Nicolas Sarkozy	2007-2012	5; nu a fost reales
François Hollande	2012-2017	5; a renunțat la al doilea mandat
Macron Emmanuel	2017-*	*

Președintele – „cheia de boltă”

Dintre cele cinci republici franceze, patru au avut un președinte ca șef al statului, făcând astfel din postul din această funcție, cel mai vechi post de președinte din Europa care a existat de-a lungul istoriei într-o formă sau alta. În fiecare constituție franceză puterile președintelui, precum și funcțiile și îndatoririle sale și relația cu guvernul au fost diferite. Spre deosebire de cele mai multe dintre celelalte posturi de președinte al națiunilor europene, postul de președinte al Franței este unul foarte puternic din punct de vedere politic, în special în ceea ce privește politica externă.⁵

Președintele este un personaj central în stat, „cheia de boltă”, potrivit lui Michel Debre, autor al Constituției votate în 1958. Constituția aprobată prin referendumul din 28 septembrie 1958, cu o majoritate convingătoare (aproape 80%), a consacrat anumite limite ale „dictaturii constituante” a generalului de Gaulle, și anume: votul universal, unica sursă a puterii; separația efectivă a puterilor executive și legislative; responsabilitatea Guvernului în fața Parlamentului; independența autorității judiciare⁶,

Este semnificativ faptul că proiectul de Constituție a fost prezentat poporului francez de către generalul de Gaulle, la 4 septembrie 1958, în Piața Republicii.⁷, fapt ce a contribuit la consolidarea imaginii și autorității prezidențiale.

Conform Constituției din 4 octombrie 1958, care creează un Executiv bicefal, cu atribuții împărțite între președinte și Guvern, Președintele Franței a obținut prerogative fără echivalent în administrațiile prezidențiale ale celorlalte mari puteri occidentale. Art. 6 prevede că Președintele Republicii este ales pentru un mandat de cinci ani, prin sufragiu universal. Reamintim că, în urma unui referendum din anul 2000, durata mandatului prezidențial s-a redus de la 7 la 5 ani, iar primele alegeri pentru un cincinat prezidențial au avut loc în anul 2002. Astfel că, președintele Chirac a fost ales pentru un septenat în 1995 și pentru un cincinat în 2002.⁸

În conformitate cu Art. 8 al Constituției franceze, Președintele Republicii numește Prim-ministrul, dispune încetarea mandatului Primului-ministru la prezentarea de către acesta a demisiei Guvernului. La propunerea Prim-ministrului,

Președintele îi numește în funcție și dispune încetarea mandatului celorlalți membri ai Guvernului.

O reforma constituțională realizată în 1962 a făcut să devină mai solidă puterea personală a lui de Gaulle prin alegerea prin vot universal a președintelui republicii. În politica externă a favorizat recuperarea prestigiului Franței, accentuând tendința de a se elibera de sub hegemonia SUA: a promovat constituirea unei forte nucleare autonome, a făcut ca Franța să iasă din structura militară integrată a NATO, dar nu și din alianța politică (1966). *Gaullismul* a rămas mișcarea apolitică franceză ce se revendică de la Charles de Gaulle, susținătorul unei politici interne bazate pe puternicul rol al șefului statului și pe o politică externă care să valorifice rolul național și prestigiul Franței.⁹

Este important de specificat, în această ordine de idei, că în baza articolului 15 din Constituție, președintele Franței este șeful forțelor armate. Președintele este cel care decide marile direcții în domeniu, fără a fi nevoit să se consulte cu Parlamentul. Așa s-a întâmplat, bunăoară, în cazul implicării Franței în Afganistan, în mandatul lui Chirac.¹⁰ Referindu-se la posibilității de a trimite pe teren a forțelor speciale franceze, Chirac a declarat: „Noi sintem pregătiți să trimitem forțe speciale, cu condiția ca, în primul rând, să știm pentru ce misiune și, în al doilea rând, să fim asociați la planificare”.¹¹ La fel, și în cazul deciziei lui Chirac de a nu participa

la războiul din Irak. Jacques Chirac, fiind un susținător al multilateralismului, în fața hiperputerii americane, a utilizat *veto*-ul francez din Consiliul de Securitate al ONU împotriva invaziei Irakului din 2003, acesta rămânând poate momentul cel mai important al președinției sale.¹²

Liderul de la Elysee dictează marile direcții în politica externă - art. 5 din Constituție. Președintele francez are și prerogative excepționale. În primul rând, *imunitate judiciară*. Reforma constituțională din 23 februarie 2007 a confirmat această imunitate pentru acte comise în cadrul funcției prezidențiale. Există, însă, două excepții: președintele francez poate să răspundă pentru acțiunile sale în fața Curții Penale Internaționale și, într-o situație „clar incompatibilă cu exercitarea mandatului său”, poate fi destituit și chiar urmărit în justiție¹³.

Art. 9 statuează că Președintele Republicii prezidează Consiliul de Miniștri. Președintele Republicii, conform art. 18 al Constituției, comunică cu cele două Camere ale Parlamentului *prin mesaje* care sunt citite în mod public și care nu sunt urmate de nicio dezbatere.

Președintele controlează „butonul” nuclear și dispune de un „domeniu rezervat”. Ce presupune acest concept? El consfințește prerogativele prezidențiale în materie de diplomatie și apărare. Acreditează ambasadorii, negociază și ratifică tratate. Poate convoca Parlamentul în sesiune extraordinară. Este garantul independenței puterii judiciare și prezidează

Consiliul Superior al Magistraturii. Are inițiativa revizuirii Constituției, împreună cu Parlamentul. Președintele Republicii ocupă primul loc, misiunea sa concentrându-se pe trei mari direcții: păzitorul Constituției; arbitru neutru; garantul independenței naționale¹⁴.

În cazul în care majoritatea Adunării Naționale este din spectrul politic opus președintelui, începe așa-numita perioadă de *coabitare*. În acest caz, puterile președintelui sunt diminuate, deoarece puterea *de facto* aparține primului-ministru și a Adunării Naționale care îl sprijină. Predecesorii lui Macron-François Hollande, Nicolas Sarkozy și Jacques Chirac - au câștigat majorități clare în alegerile pentru Adunarea Națională. Acest fapt îi permite președintelui Franței să-și implementeze în practică promisiunile electorale. Trei perioade de coabitare între forțele de dreapta și cele de stânga (1986-1988, 1993-1995 și 1997-2002) au modificat funcția prezidențială, în această perioadă, șeful statului căpătând statut de lider al opoziției, a cărui conformitate cu spiritul instituțiilor este redusă¹⁵.

Peisajul politic francez în ajunul alegerilor preziden- țiale. Originalitatea scrutinului

În alegerile prezidențiale din 2017, s-au lansat 11 candidați, fiecare susținut de cel puțin 500 de primari, parlamentari, europarlamentari sau

senatori. Pentru turul II însă – pentru a ajunge la Palatul Elysée – s-au calificat primii doi care au obțin cele mai mari scoruri – centristul Emmanuel Macron (39 de ani), din partea organizației „În Mișcare!” („En marche!”) și Marine Le Pen (48 de ani), liderul partidului Frontul Național. Primul a acumulat – 23,75% sufragii, al doilea – 21,53%.¹⁶ La scrutin a participat peste 80 % din electoratul francez.

Este pentru prima dată când niciunul dintre partidele tradiționale de centru-dreapta și centru-stânga, cu experiență electivă, cu o structură regională puternică, care au guvernat cea de-a V-a Republică nu au fost reprezentate în turul doi de scrutin. Este o eliminare fără precedent după instalarea celei de-a V-a Republici în 1958.

Alegerile s-au desfășurat în contextul unor măsuri sporite de securitate pe fondul amenințării teroriste. Francezii au intrat în campanie, fiind marcați de mai multe probleme. Ne referim, desigur, Charlie Hebdo, la atentatele teroriste de la Paris și de la Nisa, în urma cărora și-au pierdut viața 230 de persoane în 2015 și 2016. Acestea au avut o mare încărcătură pentru a deplasa discuțiile pe terenul favorabil al candidatei Le Pen. Prin urmare, așa subiecte ca securitatea, imigrația, identitatea națională au determinat conținutul agendei de campanie. Pe de altă parte, economia stagnantă a Franței cu o rată a șomajului de 10% (printre cele mai mari din Uniunea Europeană), crearea de noi locuri de muncă, sistemul de

taxare și resursele pentru asigurările sociale – toate acestea au fost *temecheie* de campanie. Cu toate că anume rezolvarea problemei șomajului a fost una din principalele promisiuni ale lui François Hollande¹⁷. După votul pentru Brexit, principala miză a acestei campanii a fost, desigur, viitorul țării în peisajul Uniunii Europene.

Favoriții campaniei

➤ Emmanuel Macron, *La République En Marche!*

Macron a intrat în politică în anul 2012, atunci când a ocupat postul de consilier al președintelui François Hollande. Ulterior, între 2014 și 2016, a fost ministru al Economiei. În 2016, el demisionează din funcția de ministru și anunță că va candida la președinția Franței. Pe 6 aprilie, în același an, Macron înființează mișcarea *En Marche!* numită *La République En Marche* pentru alegerile parlamentare, în aprilie 2016. Aceasta este o entitate între partid politic și mișcare cetățenească. În doar un an de la lansare formațiunea înregistra 240 mii de membri. Nici partidele clasice nu au astfel de performanțe. Pentru comparație, doar Partidul Republican, condus de Conservatorul François Fillon, are 270 de membri. Iată de ce presa franceză l-a supra-numit „ucigașul” de opozanți politici: „În prima zi, Emmanuel Macron a creat un partid, în a doua, un stat monopartit... Pentru mulți, Macron,

președintele Franței, este un zeu politic. În urmă nu cu mult timp Macron era un ministru puțin cunoscut din administrația lui Hollande, cel mai nepopular președinte din istoria Franței. Acum, el este un „ucigaș” de opozanți politici, un lider cu o forță parlamentară formidabilă”¹⁸. Nu a avut, din start, un program concret. Se crea impresia că echipa aduna idei și făcea sinteze în toiu campaniei prezidențiale. Cei mai mulți dintre susținătorii lui Macron au fost începători într-ale politicii. De exemplu, genialul matematician Cedric Villani în vârstă de 43 de ani¹⁹.

Lansarea lui Macron în prezidențiale se identifică cu o etapă de moralizare a politicului. Una dintre ofertele electorale ale președintelui a fost introducerea unei legi de „moralizare” prin care se interzice membrilor parlamentului, aleșilor locali și funcționarilor publici cu funcții de conducere să angajeze membri de familie și prin care li se cere să-și declare interesele personale și să aducă chitanțe pentru cheltuielile lor. Sunt măsuri așteptate de francezi. Era o promisiune a candidatului Macron, după scandalul legat de angajările fictive ale membrilor familiei lui François Fillon, care i-a afectat campania prezidențială²⁰.

Macron, căutarea unui profil diferit

În condițiile mobilității crescânde a conturilor ideologice a societății modern, ceea ce inevitabil pune

amprenta asupra caracterului *public relations* în campaniile politice, făurirea imaginii politicianului capătă locul central, remarca Tatiana Lebedeva.²¹ „În epoca alegerilor, supuse unei logici, când deosebirile constau tot mai mult în persoană și stil, iar acuitatea ideologică a programelor di ajutorul alegerilor pierde sensul primordial, alegătorul începe să se comporte ca un cumpărător în centru comercial: el reacționează la efectele campaniilor și la imagini²²”. Prin urmare, din perspectiva strategiei de poziționare, Macron a dorit să se poziționeze la dreapta Partidului Socialist, dar cu nuanțe sociale și cosmopolite care îl îndepărtează de conservatori. În retorica sa electorală, Macron sublinia faptul că partidele tradiționale, marcate de divizări profunde, nu mai pot răspunde provocărilor și că eșecurile recente ale acestora au aruncat alegătorii în brațele populiştilor și extremiştilor. În felul acesta, Macron și-a propus să reînnoiască oferta politică, reunindu-i pe francezi în En Marche!

Programul său – concret și unificator – se axează pe educație și cultură, muncă, modernizarea economiei, securitate, viața democratică, Europa și relațiile internaționale. Liberal din punct de vedere economic, orientat spre mediul de afaceri, dar și un progresist în ceea ce privește problemele sociale, Macron propune următoarele măsuri ale programului politic :

Își propune 6 proiecte mari:

Educație; reformarea școlii:

- autonomie pentru școli „în termeni de recrutare” la nivel pedagogic;
- prima de 3.000 de euro net pe an pentru cadrele didactice din zona prioritară Rep+
- în aceste zone, nu mai mult de 12 elevi la un profesor în ciclul primar-ciclul învățării elementare (CP-CE1):
- crearea a 4.000 până la 5.000 de posturi de profesori
- reintroducerea claselor bilingve, secțiilor europene;
- interzicerea folosirii telefoanelor mobile la colegiu sau școala primară;
- modernizarea Bacalaureatului prin limitarea examenului la patru materii obligatorii;
- universitățile să poată să-și recruteze profesorii și să-și definească formările;
- învățământ despre fapte religioase la școală.

Munca; o „societate a muncii”:

- instaurarea unui bonus/unei penalizări în cazul întreprinderilor care abuzează de contracte cu durata determinată scurtă (CDD);
- crearea unui sistem universal de asigurări de somaj finanțat prin impozite și condus de stat;
- creșterea primei de activitate cu 50%;
- suspendarea plății alocațiilor de șomaj după refuzul a cel mult două oferte de lucru „decente”

- suprimarea tuturor taxelor „generale” la nivelul salariului minim (SMIC); în cazul tuturor salariaților;
- suprimarea cotizațiilor pentru caz de boală sau cotizațiilor pentru șomaj, printr-o creștere cu 1,7 puncte procentuale a contribuției generale sociale (CSG), protejând șomerii și 40% dintre pensionarii cei mai săraci.

Modernizarea economiei:

- plan de investiții în valoare de 50 de miliarde de euro; transformarea impozitului pe avere (ISF) în „impozit asupra averii imobiliare” (excluzând patrimoniul financiar); renovarea unui milion de locuințe prost izolate; reducerea la 50% a „părții nucleare în producția de energie”.

Securitate :

- crearea a 10.000 de posturi de polițiști și jandarmi; creșterea bugetului Apărării până la 2% din PIB; crearea unui Stat Major Centralizat al Informațiilor, în subordinea directă a Consiliului Apărării al președintelui Republicii.

Moralizarea vieții publice :

- reducerea cu o treime a numărului parlamentarilor; interzicerea ca parlamentarii să exercite activități de consiliere; încetarea regimului special al pensionării parlamentarilor; interzicerea angajării de către parlamentari a unor rude sau membri ai familiei; interzicerea

cumulării a mai mult de trei mandate identice succesive).

O strategie internațională:

EUROPA: limitarea la un an a duratei de sejur a muncitorilor detașați

- crearea unei forțe de 5.000 de grăniceri împreună cu partenerii europeni;
- introducerea unui buget al zonei euro, cu un Parlament și un ministru al Economiei și Finanțelor;
- rezervarea accesului la piețe publice europene întreprinderilor care își localizează cel puțin jumătate din producție în Europa
- crearea unui Fond European al Apărării care să finanțeze echipamente militare comune și a unui cartier european general permanent;
- lansarea în întreaga Uniune Europeană, după alegerile germane din toamna lui 2017, a unor convenții democratice, care să conducă la un proiect care să fie adoptat de toate țările ce doresc acest lucru²³.

Pe plan internațional, Macron aspiră la o Franță independentă, care „să nu asculte nici de Washington, nici de Moscova; umanistă, pentru a promova drepturile omului și libertățile fundamentale; și europeană, pentru că viitorul tuturor marilor mize se joacă la nivel comunitar”.²⁴

Totodată, Macron a mai promis că va insista pentru reforme radicale în UE. Aceste idei însă contravin viziunilor Germaniei, cel mai puternic aliat al Franței²⁵. Isidoros Karderinis,

economist și poet grec, îl descrie pe Macron, într-o opinie publicată de *The Independent*, ca europenist, un copil al sistemului bancar și al forțelor globalizării.

Macron a prezentat în campanie un program de inspirație social-liberală, adresat mai ales clasei de mijloc - ținta sa principală – și mai puțin claselor populare și rurale, mai reticente față de globalizarea pe care o promovează.

După primul tur de scrutin, aproape jumătate dintre alegătorii francezi au optat pentru candidații extremiști – de la dreapta sau stânga spectrului politic. În turul al doilea s-au înfruntat, deci, nu doar social-liberalismul și naționalismul, dar deschiderea și închiderea, Europa unită și Franța singură”. „En Marche”, s-a inspirat din tehnicile utilizate de Barack Obama în campania sa „Yes, we can!” pentru a învinge bipartidismul francez care „nu se mai potrivește în secolul al XXI-lea”. Macron a mai primit sprijinul altor formațiuni politice franceze, politicieni de marcă, dar și a celui mai mare sindicat din Franța.

Altfel de PR ?

În plină campanie electorală, face senzație noua copertă a bilunarului gay „Garçon Magazine”: un fotomontaj cu Emmanuel Macron cu trunchiul gol și un titlu care face aluzie la bârfele despre homosexualitatea sa, mereu dezmințită, a candidatului la prezidențialele

franceze. Fața este aceea a liderului „En Marche”, dar e suprapusă pe un corp athletic al unui model cu trunchiul gol. Imprimat peste pantaloni, sub nivelul centurii, este tipărit un citat: „Coming out, nevoia de a lupta”. Dar și mai și: pe copertă mai apare un citat, de data aceasta al candidatului: „Comunitatea gay va găsi în mine un apărător²⁶”.

Subiectul este scandalos în contextul în care, totuși, în campania electorală a fost ridicată chestiunea homosexualității lui Macron ca urmare a unor bârfe despre presupusa sa relație cu președintele Radio France, Mathieu Gallet. Bârfe pe care cel direct interesat s-a grăbit să le dezmințe fără a reuși să oprească scandalul. O bârfă politică ce nu a plăcut multora și care au venit cu acuza la adresa Garçon că a profitat de alegeri pentru a-și face publicitate, o practică considerată de majoritatea ca de prost gust.

Intrarea lui Emmanuel Macron în cursa pentru prezidențiale a fost bine primită de acea parte a electoratului francez care își dorea o primenire a clasei politice, Centristul a și mizat pe acest aspect și a vorbit în campanie despre necesitatea unei legi care să „moralizeze” viața publică, un act normativ care să le interzică parlamentarilor angajarea unor apropiați sau membri ai familiei, astfel încât „să se pună capăt nepotismului”. De asemenea, important că el a adus în discuție, printre altele, crearea unei poliții pentru securitate cotidiană, precum și crearea unui *fond european de apărare*, care va

finanța echipamente militare comune și înființarea unui Stat Major european permanent.

➤ **Marine Le Pen, șefa Frontului Național o opozantă a Uniunii Europene (UE) și monedei unice**

Șefa partidului de extremă dreaptă, Marine Le Pen, fost cea mai mediatizată figură a campaniei electorale din Franța²⁷. Ea le-a promis francezilor să închidă granițele țării pentru imigranți și să scoată Franța în afara Uniunii Europene pentru a o salva de globalizare, care amenință întreaga civilizație.

Dizolvarea Uniunii Europene este doar unul dintre obiectivele sale. Asemenea lui Donald Trump în Statele Unite, vrea să-i redea Franței măreția pierdută. Îi acuză pe imigranți că distrug bunăstarea și stabilitatea țării. „Uniunea Europeană va muri pentru că popoarele nu o mai vor. În al doilea rând, asistăm la începutul sfârșitului globalizării sălbatice. Și, în sfârșit, multiculturalismul a fost demascat ca având scopul de a distruge națiunea și de a înregimenta oamenii”.

Marine Le Pen propune înlocuirea Uniunii Europene cu o alianță europeană a statelor naționale suverane. „Sunt europeană, însă nu îmi doresc această structură politică care se numește Uniunea Europeană, ce a deviat în totalitate. Poate vom găsi o altă denumire pentru această Europă a națiunilor și cooperării... Spre exemplu, Alianța Europeană a Statelor Libere și Suverane, care va

permite țărilor să se unească în proiecte care nu contravin intereselor lor naționale, pentru că cea mai mare problemă a UE reprezintă anume faptul că aceasta devenit una totalitară”²⁸. Totodată, în retorica sa electorală, Marine Le Pen, le promite francezilor că îi va elibera de elitele arogante²⁹.

Vulnerabilitățile campanie de imagine

În timpul campaniei prezidențiale, Parlamentul European a votat cererea cu privire la ridicarea imunității candidatei extremei drepte la președinția Franței, Marine Le Pen. Aceasta fiind cercetată de autoritățile franceze pentru publicarea pe Twitter, în anul 2015, a unor execuții comise de jihadiștii grupării Statul Islamic. Totodată, Marine Le Pen a fost pusă sub acuzare privind presupusele fraude comise cu fonduri ale Parlamentului European (PE).³⁰

Marine Le Pen însă a încercat să transforme acest caz în atu: „Frontul Național și eu suntem victimele unei persecuții judiciare. Pentru mine este o onoare să fiu persecutată de cei de la putere. Asta înseamnă că sunt rezistentă, iar puterea nu va reuși să mă intimideze”³¹.

Un alt motiv pentru suspiciune electorală au fost relațiile mai speciale cu Moscova. Acestea fiind în centrul atenției, mai ales după ce șefa Frontului Național a fost primită în ajunul scrutinului, la Kremlin, de președintele Federației Ruse,

Vladimir Putin³². Le Pen și-a exprimat în mai multe rânduri admirația față de liderul rus. După întrevvedere, care a durat o oră și jumătate, Le Pen a declarat că, dacă va ajunge șefă a statului, va analiza mijloacele pentru ridicarea rapidă a sancțiunilor impuse Rusiei de către Uniunea Europeană din cauza crizei din Ucraina. Tot ea a negat că ar fi primit fonduri pentru campania electorală din partea Rusiei, zvonuri care s-au strecurat în presă.

Unul din punctele sale – lupta cu șomajul. În Franța, menționa prezidențiabila în campanie, avem șapte milioane de șomeri și consider că principala responsabilitate a unei țări este să găsească locuri de muncă pentru cetățenii săi: „Dată fiind actuala rată a șomajului în Franța, responsabilitatea mea ca lider politic este să încerc să păstrez locurile de muncă mai întâi pentru francezi. Oricine este legat de țara sa gândește la fel”³³.

Le Pen a promovat ideea, potrivit căreia regulile Uniunii Europene sunt devastatoare din punct de vedere economic pentru Franța, creând tensiuni, concurență între națiuni. Candidata FN este de părerea că monedă unică, euro, este un eșec.

Idea centrală din retorica prezidențialelor a fost legată de rămânerea sau evadarea din UE: „Doresc să aplicăm și noi actuala procedură din Marea Britanie. Doresc organizarea unui referendum, deoarece cred că francezii au dreptul să-și spună părerea despre Uniunea Europeană. Nu mai dorim această Uniune Europeană care nu este o Europă a păcii, ci una a conflictelor și a concurenței”.

Le Pen identifică patru condiții pentru ca Franța să rămână în UE:

- control asupra imigrației și propriilor frontiere;
- recuperarea libertății monetare;
- recuperarea libertății legislative: „legile votate de parlamentul nostru, au mai mare autoritate decât orice directivă a Uniunii Europene”;
- libertate economică.

Le Pen, într-un interviu acordat presei străine, încerca să aducă argumente că nu este de extremă-dreaptă, că nu este naționalistă: „Acest termen este folosit în mod sistematic ca o injurie la adresa noastră. Extrema dreaptă este o mișcare politică care, din punct de vedere istoric, este împotriva democrației, vrea o conducere autoritară. Noi însă suntem democrați și apărăm cea mai evoluată democrație, în special, prin sistemul proporțional și prin referendum la inițiativă populară.” „În domeniul economic, extrema dreaptă susține o cât mai mare restrângere a statului iar noi suntem pentru un stat care să aibă rolul său, un stat strateg, un stat capabil să spună firmelor multinaționale că interesul poporului trece înaintea interesului privat. *Noi optăm pentru viziunea statului Generalului De Gaulle*³⁴.

Le Pen are deja experiență în competițiile prezidențiale și parlamentare, europarlamentare și regionale. În 2012, aceasta obține 17,90% din voturi în primul tur al alegerilor prezidențiale, aproape 25% din sufragii la europarlamentarele din 2014, aproape 28% la regionalele din 2015.

Politici propuse de Marine Le Pen:

„Franța pe primul loc!” – aceasta e retorica sa de campanie cu care vrea să câștige încrederea și voturile francezilor: „Iubesc Franța. Iubesc din adâncul inimii, din adâncul sufletului această națiune milenară care nu se supune”.

Le Pen a promis că va scoate imediat țara din zona Schengen și va reintroduce controlul pasapoartelor la granițele cu vecinii europeni: Spania, Italia, Belgia, Luxemburg și Germania.

Printre cele zece³⁵ reforme pe care le va introduce în primele două luni, în caz de victorie, se numără: expulzarea cetățenilor străini care sunt monitorizați de agențiile de informații, retragerea cetățeniei franceze pentru persoanele cu dubla cetățenie care au fost condamnate pentru jihadism, reducerea cu 10% a celor mai mici trei impozite pe venit și respingerea accesului la servicii sanitare de bază pentru imigranții ilegali din Franța.

Protecționism și „preferința națională”: Marine Le Pen vrea restabilirea controalelor la frontiere și repatrierea producției de autovehicule Renault și Peugeot Citroen, după modelul Trump: „Suntem martorii dispariției unei lumi și nașterii alteia. Alegerea domnului Trump la conducerea Statelor Unite i-a umilit și mai mult pe partizanii neoliberalismului”³⁶. Marine Le Pen vrea ca doar companiile franceze să aibă acces la licitații publice. De asemenea, așa-numitul „protecționism inteligent” presupune introducerea unei

taxe de 3% pentru importuri, respingerea tratatelor comerciale internaționale. Mai mult, firmele care angajează cetățeni străini vor plăti o taxă suplimentară, care va reprezenta până la 10% din salariul angajatului.

Securitate și apărare: Președinta Frontului Național propune angajarea a peste 15.000 de polițiști și construirea mai multor penitenciare pentru a găzdui alți 40.000 de deținuți din Franța. Cetățenii străini condamnați vor fi expulzați în mod automat. În ceea ce privește apărarea, prezidențiabila de extremă-dreaptă propune ieșirea din comanda militară integrată a NATO, precum și suplimentarea cheltuielilor militare ale Franței.

Referendum: Marine Le Pen vrea simplificarea procesului de organizarea a unui referendum, care ar putea să fie inițiat pe o problemă concretă la cererea a 500.000 de cetățeni din Franța. Între timp, numărul parlamentarilor să fie redus la jumătate în Adunarea Națională.

Teme economice: Prezidențiabila propune o creștere economică anuală de 2% până în 2018, peste valoarea de 1,4% prevăzută de Banca Franței. Frontul Național susține că va reuși să obțină o creștere economică anuală de 2,5% la finalul celor cinci ani de mandat. Marine Le Pen promite că deficitul public se va reduce de la 4,5% până la 1,3% până la finalul mandatului din 2022. De asemenea, datoria externă va fi redusă la 89% din PIB.

Sistemul social: vârsta de pensionare va fi redusă de la 62 la 60 de ani; promite suplimentarea ajutoarelor pentru persoanele vârstnice din

Franța ; săptămâna de lucru va rămâne la 35 de ore.

În loc de concluzii

Franța, cu 47 milioane de alegători, își alege cel mai tânăr președinte, unul care nu reprezintă partidele clasice de dreapta sau de stânga politică. *La République En Marche* reflectă dorința francezilor pentru un nou tip de politică, pentru un nou model de leadership. În turul II, însă votul pro-Macron a fost în preponderență, votul anti-Le Pen. Deși, în declarațiile electorale, Macron nu a oferit nimic euroscepticilor. Asta în contextul în care ¼ din francezi sunt ostili UE. Nimic nu îi protejează împotriva globalizării și valului migraționist. Macron a fost „vândut” ca om nou, unul din afara sistemului, poziționându-se ca cel mai pro-european candidat.

Emmanuel Macron a fost investit oficial președinte al Franței, în cadrul unei ceremonii la Palatul Elysee, devenind astfel cel de-al 8-lea președinte al celei de-a Cincea Republici franceze și cel mai tânăr ales vreodată.³⁷ „Lumea și Europa au nevoie de o Franță puternică și sigură de destinul său. Au nevoie de o Franță care stie să-și inventeze viitorul”, a spus noul președinte în discursul său de inaugurare. Noul președinte afirmă că francezii au ales „speranța” și se angajează să dea înapoi Franței „încrederea în sine”³⁸.

„Bon courage!”, i-a urat Fr. Hollande fostului său consilier și ex-

ministru al Economiei înainte de a părăsi l'Élysée. Acesta a mai spus că lasă Franța într-o stare ai bună decât o preluase de la Nicolas Sarkozy în 2012.

La République en Marche, partidul președintelui francez Emmanuel Macron, a obținut majoritatea absolută în camera inferioară a Parlamentului, Adunarea Națională, după turul al doilea al alegerilor parlamentare care a avut loc la 11 și 18 iunie. Formațiunea lui Macron a obținut 308 de locuri dintr-un total de 577.³⁹ LREM reprezintă cel mai numeros grup din cele 8 din noul parlament francez având mult peste majoritatea absolută, care este de 289 de aleși.

Frontul național, partidul de extremă dreaptă condus de Marine Le Pen, are, după alegerile parlamentare, doar 8 deputați. Interesant, socialiștii francezi, reduși la cel mai mic număr al lor de când s-a instaurat a 5-a Republică, au decis să se reunească sub eticheta „Noua stângă”, fără nicio referință deci la socialism. O altă premieră din 1958 încoace.

Adunarea națională s-a feminizat serios, procentul de femei a trecut de la 27% la 39%, un salt datorat în mare parte partidului prezidențial și aliatului său centrist. Primele reforme, propuse de Macron, care vor fi dezbătute în parlament: reforma codului muncii, noua lege privind securitatea, proiectul de lege privind abilitarea de a reforma prin ordonanțe.

În concluzia acestui articol, găsim deosebit de relevantă analiza publicată de ziarul israelian *Haaretz*.

Dar de ce a câștigat Macron și de ce a pierdut Le Pen?

Pentru ziarul israelian *Haaretz*, Emmanuel Macron a câștigat prezidențialele urmând cinci reguli care i-ar putea inspira și pe alți politicieni din lume.

1) *Nu vă fie teamă de vă cultiva alegătorii.* De-a lungul campaniei sale, Macron a folosit argumente complexe, Marine Le Pen termeni populari și simpliști. Și iată că în ziua fatidică, mulți dintre ei au preferat să se bazeze pe știința bancherului, mai degrabă decât pe „eroul poporului”.

2) *Nu mai vorbi despre terorism.* Macron nu a pretins că ar deține expertiza absolută în materie de securitate. El a reamintit că, în materie de terorism, risc zero nu există. Marine Le Pen a crezut că poate cuceri electoratul prin emiterea unui mesaj isteric. Cu toate acestea, potrivit sondajelor, terorismul e de-abia locul al cincilea în preocupările francezilor.

3) *Să fii determinat.* Macron a venit de nicăieri, a trecut peste propriile greșeli și a evitat capcanele clasice. Cel mai important, se poate lăuda că a bătut un candidat sprijinit de cei mai puternici doi lideri din lume: Putin și Trump.

4) *Macron a întruchipat noul.* Impresia că are de-a face cu un novice politic i-a fost catastrofală lui Le Pen, care a părut în timpul dezbaterii ca fiind cineva din veghea gardă.

5) Așa cum a spus Napoleon „Nu împiedica inamicul să greșescă”. În timpul dezbaterii, Macron a așteptat douăzeci de minute înainte de a răspunde la atacurile și insultele

lansate de de Le Pen. În Statele Unite și Israel, o astfel de tactică ar fi fost sinucidere. Nu și în Franța – atrage atenția *Haaretz*.⁴⁰

În iulie deja, Adunarea Națională franceză a adoptat interdicția ca parlamentarii să-și angajeze colaboratori membri ai familiei – măsură far a legii moralizării vieții publice, foarte așteptată de către francezi. Este vorba despre articolul 4 al proiectului legii ordinare „pentru încrederea în viața publică” care prevede această interdicție. Vor fi interzise angajările membrilor familiilor „în privința familiei apropiate” – soț, ori soție, partener Pacs, concubin ori concubină, părinți și copii, dar și cei ai soțului ori soției, partenerului ori partenerei Pacs sau concubinului ori concubinei. Pedepsa prevăzută în cazul încălcării interdicției este de trei ani de închisoare și plata unei amenzi în valoare de 45.000 de euro⁴¹. Partidul de dreapta *Les Republicains* și formațiunea *UDI* vor obține 125 de mandate, iar *Partidul Socialist* – 49. Formațiunea lui Jean-Luc Melenchon, *la France Insoumise* (stânga), și *PCF* vor avea 30 de reprezentanți în Adunarea Națională.

Totuși, prezența mică la urnele de vot, 44,4%, denotă o dezamăgire a francezilor atât în politică, în ansamblu, cât și în liderii politici francezi. Pentru francezi alegerile prezidențiale sunt în general mai importante decât cele parlamentare. Astfel, Macron, care simbolizează Franța deschisă, fiind o victorie a proiectului european, se înregimen-

tează în topul celor mai tineri lideri în democrațiile de azi⁴², alături de:

Estonia: Juri Ratas, un reprezentant al centrului, a devenit premier la vârsta de 38 de ani, în noiembrie 2016. El l-a succedat pe alt lider foarte tânăr, Taavi Roivas, care a ajuns la sefia Guvernului la vârsta de 34 de ani, în 2014.

Ungaria: Viktor Orban a fost premier în 1998, la vârsta de 35 de ani. El a pierdut puterea și a recucerit-o în 2010.

Belgia: Charles Michel a devenit, în 2014, seful Guvernului țării sale la vârsta de 38 de ani.

Ucraina: Volodimir Groisman a devenit premier în 2016, la 38 de ani.

Grecia: Alexis Tsipras a fost numit premier în 2015, la 40 de ani.

Tunisia: Youssef Chahed a fost desemnat premier în 2016, tot la 40 de ani.

Canada: Premierul Justin Trudeau a ajuns la putere la 43 de ani, în 2015.

Polonia: Andrzej Duda a devenit preșdinte la 43 de ani, în 2015. Americanii Theodore Roosevelt și John F. Kennedy au devenit preșdinti la 42 și, respectiv, 43 de ani. Louis-Napoleon Bonaparte era, până la alegerea lui Emmanuel Macron, cel mai tânăr preșdinte francez, în 1848, la 40 de ani⁴³.

Note

¹ <https://ro.scribd.com/doc/216112369/Cezar-Avram-Roxana-Radu-Regimuri-Politice-Contemporane-Democratiile-Franta-Germania-SUA>

² Jakub Karpinski, *ABC-ul democrației*, Editura Humanitas, București, 1993.

³ În urma eșecurilor guvernului Juppé, dizolva Adunarea Națională în aprilie 1997 și, surpriză, se vede confruntat cu o coabitare dificilă cu guvernul socialist al lui Lionel Jospin.

⁴ Vezi Aurelia, Peru-Balan, *Managementul PR-ului politic în campaniile electorale. Vânătoarea de voturi electorale*, Editura CARTIER, Chișinău, 2012, p. 197.

⁵ <http://www.rasfoiesc.com/legal/administratie/stiinte-politice/Rolul-sefului-statului-conform66.php>, (accesat 5.08.2017)

⁶ Președintele Republicii Franceze numit în mod colocvial Președintele Franței, este șeful de stat ales al Franței și deținătorul titlului de co-principe al Andorrei și Marele Maestru al Legiunii de Onoare (*Légion d'honneur*).

⁷ Vezi textul Declarației în Françoise Martinetti, *La Constitution de la Ve République. Présentation et commentaires*, Librio, Inedit, E.J.L., 2003, pp. 90-92.

⁸ Cheltuielile și finanțarea campaniilor și a partidelor politice sunt foarte puternic regulate, existând o limită superioară a cheltuielilor de 20 milioane Euro din care 50% sunt finanțări publice. Reclamele televizate sunt interzise, dar fiecare candidat are un interval de timp alocat la televiziunea publică. Finanțarea campaniilor și a partidelor este

- supervizată de o agenție independentă. Ex- președintele Sarkozy este acuzat de finanțare ilegală a campaniei prezidențiale eșuate din 2012, atunci când a pierdut realizarea în fața socialistului Francois Hollande. Finanțarea ilegală a campaniei electorale este pasibilă de o pedeapsă cu o amendă în valoare de 3.750 de euro și un an de închisoare. <https://www.news.ro/externe/nicolas-sarkozy-va-ajunge-in-instanta-pentru-finantarea-campaniei-prezidentiale-din-2012-presa-1922403407432017021116622843>, (accesat 18.02.2017).
- ⁹ În mai 1968, o serie de greve muncitorești și revolte studențești au zdruncinat Franța. Acestea nu au avut ca rezultat o schimbare de guvern, un guvern de dreapta fiind reales în iunie 1968. Totuși, în 1969 electoratul francez a respins un referendum pentru o serie de reforme instituționale, o mișcare considerată drept un protest al francezilor față de politicile lui de Gaulle, care a demisionat în urma acestui referendum. Un anunț laconic i-a anunțat demisia: „Încetez să exercit funcțiile mele de președinte al Republicii. Această decizie intră în vigoare astăzi la amiază. <https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/iesirea-din-scena-a-lui-de-gaulle>.
- ¹⁰ <http://www.gds.ro/Local/2001-11-08/Chirac%3A+Franta+e+pregatita+sa+trimita+forte+speciale+in+Afgan+istan/>
- ¹¹ Conform deciziei lui Chirac, Franța a angajat 2.000 de soldați în campania militară declanșată de SUA pe 7 octombrie 2011 împotriva talibanilor și a rețelei teroriste al-Qaida, conduse de islamistul Osama bin Laden.
- ¹² <http://revista22online.ro/3757/de-la-chirac-la-sarkozy-intre-ruptura-si-continuitate.html>
- ¹³ <https://www.agerpres.ro/flux-documentare/2016/11/04/documenta-r-atributiile-presedintilor-europeni-09-21-39>, (accesat 4 .08.2017)
- ¹⁴ <http://codex.just.ro/Tari/Download/FR>
- ¹⁵ <http://www.telegrafonline.ro/atributiile-presedintelui-frantei-fara-echivalent-in-occident>
- ¹⁶ Sistemul în două tururi, utilizat și în alegerile parlamentare, locale și regionale, a fost introdus în Franța în 1962 de Charles de Gaulle.
- ¹⁷ Nici promisiunea unui comportament exemplar al președintelui nu a fost mereu respectată. Imaginile cu scuteristul Francois Hollande ieșind de la amanta sa, actrița Julie Gayet, au făcut deliciul presei de scandal din Hexagon.
- ¹⁸ <http://www.ziarelive.ro/stiri/presa-din-franta-despre-presedintele-macron-el-este-un-ucigas-de-opozanti-politici.html>, (accesat 15.07.2017p://www.ziarelive.ro/stiri/presa-din-franta-despre-presedintele-macron-el-este-un-ucigas-de-oppolitici.html
- ¹⁹ <http://www.ibtimes.co.in/french-president-macrons-mps-include-maths-genius-tech-entrepreneur-genocide-survivor-731345>, accesat (19.06. 2017).
- ²⁰ Penelope Fillon ar fi primit peste 900.000 de euro ca urmare a celor două angajări fictive.
- ²¹ Lebedeva Tatiana, *Arta de a seduce*, Editura Institutul European, Iași, 1999. p. 180.
- ²² *Ibidem*.
- ²³ Vidu Valentin, DOCUMENTAR: Principalele măsuri ale programului

- politic propus de Emmanuel Macron, pe <https://www.news.ro/externe/documentar-principalele-masuri-ale-programului-politic-propus-de-emmanuel-macron-1922401107002017052116958095>, (accesat 8.05. 2017).
- ²⁴ <https://www.agerpres.ro/externe/2017/04/22/prezidentiale-in-franta-emmanuel-macron-anticorpul-sistemului-impotriva-lui-le-pen-10-57-54>, (accesat 22.04. 2017).
- ²⁵ Tot pe planul politicii externe, după scrutin, Macron se arată interesat de criza din Orientul Mijlociu, discutând cu emirul Kuwaitului despre conflictul dintre Qatar și statele vecine. Noul ministru de finanțe al lui Macron, Bruno Le Maire, a spus că Franța vrea „flexibilitate” pentru datoria Greciei.
- ²⁶ <http://evz.ro/revista-gay-garcon-magazine-face-senzatie-in-franta-es.html>, accesat
- ²⁷ Marine Le Pen se ocupă apoi de imaginea sa. Începe să se îmbrace mai mult în cămăși albe, sobre, asortate cu sacouri în culori închise. În discurs, începe să mizeze tot mai mult pe faptul ca sunt puține femei și mame pe scena politică franceză.
- ²⁸ Le Pen a criticat în mai multe rânduri UE. Pe 18 aprilie aceasta a cerut postului *TF 1* să elimine steagul UE din studiou, pentru că UE "a făcut multe lucruri rele țării noastre și poporului nostru".
- ²⁹ <http://www.digi24.ro/stiri/externe/ue/exclusiv-marine-le-pen-doresc-sa-aplicam-si-noi-actuala-procedura-din-marea-britanie-francezii-au-dreptul-sa-si-spuna-parerea-despre-ue-prin-referendum-50788>, (accesat 23.04 2017).
- ³⁰ Le Pen a recunoscut că i-a acordat salarii fictive de peste 41.500 de euro din fonduri ale Parlamentului European agentului său de securitate, Thierry Legier, ca asistent parlamentar, în perioada octombrie-decembrie 2011. Aceasta este de asemenea acuzată că i-ar fi plătit asistentei sale Catherine Griset, aproximativ 280.000 de euro.
- ³¹ <http://www.digi24.ro/stiri/externe/ue/alegeri-franta-2017/alegeri-in-franta-marine-le-pen-candidata-care-da-fiori-bruxelles-ului-710308>
- ³² www.HotNews.ro Vladimir Putin a primit-o la Kremlin pe Marine Le Pen: *Rusia isi rezerva dreptul sa se intalneasca cu orice politician francez vrea.*, (accesat 24 martie 2017).
- ³³ <http://www.digi24.ro/stiri/externe/ue/exclusiv-marine-le-pen-doresc-sa-aplicam-si-noi-actuala-procedura-din-marea-britanie-francezii-au-dreptul-sa-si-spuna-parerea-despre-ue-prin-referendum-507882>
- ³⁴ *Ibidem.*
- ³⁵ <http://www.digi24.ro/stiri/externe/ue/alegeri-franta-2017/alegeri-in-franta-marine-le-pen-candidata-care-da-fiori-bruxelles-ului-710308>
- ³⁶ <http://www.digi24.ro/stiri/externe/ue/alegeri-franta-2017/alegeri-in-franta-marine-le-pen-candidata-care-da-fiori-bruxelles-ului-710308>
- ³⁷ <https://www.letemps.ch/monde/201705/14/macron-officiellement-8e-president-republique-francaise>, (accesat 14.05.2017).
- ³⁸ <http://www.ziare.com/emmanuel-macron/presedinte-franta/emmanuel-macron-va-fi-investit-astazi-presedinte-al-frantei-este-al-25-lea-si-cel-mai-tanar-presedinte-1465506>, accesat 14 mai 2017.

- ³⁹ <http://www.hotnews.ro/stiri-international-21826778-alegeri-parlamentare-franta-partidul-lui-emmanuel-macron-obtinut-majoritatea-absoluta-adunarea-nationala-exit-poll.htm> Alina Neagu, (18.06 2017).
- ⁴⁰ Ovidiu Nahoi, *De ce a câștigat Macron, de ce a pierdut Le Pen*, pe <http://www.rfi.ro/presa-internationala-revista-alegeri-franta-prezidentiale-macron-le-pen>, (accesat 9.05.2017) <http://www.rfi.ro/presa-internationalapen//www.rfi.ro/presa-inevista-alegeri-franta-prezidentiale-macron>
- ⁴¹ <https://www.news.ro/externe/adunarea-nationala-franceza-adopta-articolele-care-le-interzic-parlamentarilor-si-membrilor-guvernului-sa-angajeze-rude-1922402627492017071317112235>, (accesat 27.07. 2017)
- ⁴² În afară de democrații, lideri precum nord-coreeanul Kim Jong-un sau fiul unui emir din Qatar, Tamim ben Hamad ben Khalifa Al-Thani, au 34 și, respectiv, 36 de ani. Iar Moammar Gaddafi a ajuns la putere în Libia la vârsta de 27 de ani, în 1969.
- ⁴³ <http://www.ziare.com/international/alageri-franta/cine-sunt-cei-maitineri-lideri-in-democratiile-de-azi-macron-va-fi-unul-dintre-ei-1464723>, (accesat 8.05.2017).

Bibliografie

- AVRAM C., RADU R., *Regimuri politice contemporane*, Editura AIUS, București, 2013.
- KARPINSKI J., *ABC-ul democrației*, Editura Humanitas, București, 1993.
- LEBEDEVA T., *Arta de a seduce*, Editura Institutul European, Iași, 1999.
- MARTINETTI F., *La Constitution de la Ve République. Présentation et commentaires*, Librio, Inedit, E.J.L., 2003.
- PERU-BALAN A., *Managementul PR-ului politic în campaniile electorale. Vânătoarea de voturi electorale*, Editura CARTIER, Chișinău, 2012.
- Surse web**
- <http://www.rasfoiesc.com/legal/administratie/stiinte-politice/Rolul-sefului-statului-conform66.php>.
- [https://www.history.ro/sectiune/general/articol/iesirea-din-scena-a-lui-de-gaulle](https://www.news.ro/externe/nicolas-sarkozy-va-ajunge-in-instanta-pentru-finantarea-campaniei-prezidentiale-din-2012-presa-1922403407432017021116622843).
- <http://www.gds.ro/Local/2001-11-08/Chirac%3A+Franta+e+pregatita+sa+trimita+forte+speciale+in+Afgan+istan/>.
- <http://revista22online.ro/3757/de-la-chirac-la-sarkozy-intre-ruptura-si-continuitate.html>.
- <https://www.agerpres.ro/flux-documentare/2016/11/04/documentar-atributiile-presedintilor-europeni-09-21-39>.
- <http://codex.just.ro/Tari/Download/FR> ;
- <http://www.telegrafonline.ro/atributiile-presedintelui-frantei-fara-echivalent-in-occident>.
- <http://www.ziarelive.ro/stiri/presa-din-franta-despre-presedintele-macron-el-este-un-ucigas-de-opozanti-politici.html>.

<http://www.ibtimes.co.in/french-president-macrons-mps-include-maths-genius-tech-entrepreneur-genocide-survivor-731345>.

<https://www.agerpres.ro/externe/2017/04/22/prezidentiale-in-franta-emmanuel-macron-anticorpul-sistemului-impotriva-lui-le-pen-1057-54>.

<http://evz.ro/revista-gay-garcon-magazine-face-senzatie-in-franta-es.html>.

<http://www.digi24.ro/stiri/externe/ue/exclusiv-marine-le-pen-doresc-sa-aplicam-si-noi-actuala-procedura-din-marea-britanie-francezii-audreptul-sa-si-spuna-parerea-despre-ue-prin-referendum-50788>;

<http://www.digi24.ro/stiri/externe/ue/alegeri-franta-2017/alegeri-in-franta-marine-le-pen-candidata-care-da-fiori-bruxelles-ului-710308>.

www.HotNews.ro Vladimir Putin a primit-o la Kremlin pe Marine Le Pen: *Rusia isi rezerva dreptul sa se intalneasca cu orice politician francez vrea., accesat 24 martie 2017.*

<https://www.letemps.ch/monde/2017/05/14/macron-officiellement-8e-president-republique-francaise>.

<http://www.ziare.com/emmanuel-macron/presedinte-franta/emmanuel-macron-va-fi-investit-astazi-presedinte-al-frantei-este-al-25-lea-si-cel-mai-tanar-presedinte-1465506>;

<https://www.news.ro/externe/adunarea-nationala-franceza-adopta-articolele-care-le-interzic-parlamentarilor-si-membrilor-guvernului-sa-angajeze-rude-1922402627492017071317112235>.

<http://www.ziare.com/international/alageri-franta/cine-sunt-cei-mai-tineri-lideri-in-democrațiile-de-azi-macron-va-fi-unul-dintre-ei-1464723>.

Nahoi Ovidiu, *De ce a câștigat Macron, de ce a pierdut Le Pen*, pe <http://www.rfi.ro/presa-internationala-revista-alegeri-franta-prezidentiale-macron-le-pen>.

Neagu, Alina, *Macron obține majoritatea*, pe

<http://www.hotnews.ro/stiri-international-21826778-alegeri-parlamentare-franta-partidul-lui-emmanuel-macron-obtinut-majoritatea-absoluta-adunarea-nationala-exit-poll.htm>.

Vidu Valentin, *DOCUMENTAR: Principalele măsuri ale programului politic propus de Emmanuel Macron*, pe

<https://www.news.ro/externe/documentar-principalele-masuri-ale-programului-politic-propus-de-emmanuel-macron-1922401107002017052116958095>.